

Adda Ildfast Mørtel

Revisjonsdato: 15.04.2016

AVSNITT 1: IDENTIFIKASJON AV STOFFET/STOFFBLANDINGEN OG SELSKAPET/FORETAKET

1.1 Produktidentifikator

Kjemikaliets navn	Adda Ildfast Mørtel
Produkt type	Sement/Betong/Mørtel
Artikkel-nr	L30
Erstatter sikkerhetsdatablad fra	28.02.2016
Utgave nummer	2.0

1.2 Relevante identifiserte bruksområder for stoffet eller stoffblandingen og bruk som frarådes

Anvendelse	Ildfast mørtel brukes til imuring av ildsteder, piper, røykrør, og pussing av brannmur.
Anvendelser som frarådes	Dette produktet anbefales ikke for annen bruk enn det som er angitt over.

1.3 Opplysning om leverandør av sikkerhetsdatabladet

Leverandør	ADDA BYGGKJEMI A/S Gråterudveien 26 3036 DRAMMEN Norge Telefon: +47 32 26 09 99 Fax: +47 32 26 09 98 www.adda.no mail@adda.no
E-post	mail@adda.no
Ansvarlig	ADDA BYGGKJEMI A/S
Utarbeidet av	Sensor Chemcontrol AS

1.4 Nødtelefonnummer **Ambulanse: 113, Giftinformasjonen: 22 59 13 00**

AVSNITT 2: FAREIDENTIFIKASJON

2.1 Klassifisering av stoffet eller blandingen

Klassifisering i henhold til 1272/2008EC	Ikke et farlig stoff eller en farlig blanding i henhold til bestemmelse (EF) No 1272/2008.
--	--

2.2 Merkningselementer

Faresetninger	EUH210 Sikkerhetsdatablad er tilgjengelig på anmodning.
---------------	---

Sikkerhetssetninger

Generelle	P101 Dersom det er nødvendig med legehjelp, ha produktets beholder eller etikett for hånden. P102 Oppbevares utilgjengelig for barn. P103 Les etiketten før bruk.
Forebygging	P261 Unngå innånding av støv.

2.3 Andre farer

Sement gir en sterk basisk reaksjon med vann og kroppsvæsker. Ved tilsetning av vann vil stoffet virke etsende på hud og øyne. Jevnlig hudkontakt kan gi eksem. Innholdet av seksverdig krom er mindre enn 0,0002% og risikoen for utvikling av kromeksem er derfor redusert. Inneholder kjemikalie(r) som skal betraktes som kreftfremkallende. Kjemikaliet tilfredsstiller ikke kriteriene for PBT (persistente (langsomt nedbrytbare), bioakkumulerende (lagres i levende vev) og toksiske (giftige)) eller vPvB (svært persistente og svært bioakkumulerende) i samsvar med REACH vedlegg XIII.

AVSNITT 3: SAMMENSETNING/OPPLYSNINGER OM BESTANDDELER

3.2 Stoffblandinger

SIKKERHETSDATABLAD

Adda Ildfast Mørtel

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 15.04.2016

Ingrediens	Identifisering	Klassifisering	Note	Vekt-%
A-kvarts, totalstøv	Ec/Nlp nr: 238-878-4 Cas nr: 14808-60-7		Æ	
A-kvarts, respirabelt støv	Ec/Nlp nr: 238-878-4 Cas nr: 14808-60-7		Æ	
Sjenerende støv, totalstøv			Æ	
Sjenerende støv, respirabelt			Æ	
Kalsium aluminat sement	Ec/Nlp nr: 266-045-5 Cas nr: 65997-16-2		Æ	30-40

Tegnforklaring

Ingredienskommentarer

Dette kjemikallet inneholder ingen merkepliktige stoffer.

Note Æ: Stoffet er oppført fordi det har en grenseverdi (administrativ norm).

AVSNITT 4: FØRSTEHJELPSTILTAK

4.1 Beskrivelse av førstehjelpstiltak

Innånding

Hvis den skadede ikke puster, gi kunstig åndedrett. Frisk luft, varme og hvile, helst i bekvem halvsittende stilling. Sørg for frie luftveier.

Hudkontakt

Går du i klær som er tilsølt av våt sement, risikerer du dype etseskader, som må spesialbehandles av lege. Kontakt lege hvis irritasjonen vedvarer.

Øyekontakt

Øyekontakt med sementholdige produkter kan forårsake alvorlige, potensielle og irreversible skader.

Svelging

Ingen eksponering er sannsynlig på grunn av den fysiske tilstanden til produktet. Svelging er ikke en forventet eksponeringsvei.

4.2 De viktigste symptomene og virkningene, både akutte og forsinkede

Produktet inneholder sement. I kontakt med fuktighet eller ved tilsetning av vann dannes etsende kalsiumhydroksidløsning som er basisk og virker irriterende på øyne, hud og slimhinner.

4.3 Angivelse av om umiddelbar legehjelp og spesialbehandling er nødvendig

Ved ulykke eller uvelhet, ta straks kontakt med lege, vis fram bruksanvisningen eller sikkerhetsdatabladet om det er tilgjengelig.

AVSNITT 5: BRANNSLOKKINGSTILTAK

5.1 Slukkingsmidler

Passende slukkingsmidler

Vanntåke, skum, CO₂ og pulver.

Uegne slukkingsmidler

Unngå rettet vannstråle i slukkingsarbeidet.

5.2 Særlige farer knyttet til stoffet eller stoffblandingen

n/a

5.3 Råd til brannmannskaper

Brannmannskap bør bruke standard verneutstyr med flammehemmende jakke, hjelm med ansiktsvern, hansker, gummistøvler og selvforsynt pusteapparat i lukkede rom.

AVSNITT 6: TILTAK VED UTILSIKTEDE UTSLIPP

6.1 Personlige forsiktighetsregler, personlig verneutstyr og nødrutiner

Bruk verneutstyr som beskrevet i seksjon 8.2 i sikkerhetsdatabladet. Beholdere med oppsamlet materiale skal merkes nøye med korrekt innhold. Hold mennesker og dyr unna det forurensete området.

6.2 Forsiktighetsregler med hensyn til miljø

Unngå dannelse og spredning av støv. Tømming i omgivelsene må unngås.

6.3 Metoder og materialer for oppsamling og rensing

Pulver suges opp med støvsuger eller samles mekanisk uten støvdannelse, sørg for at avfall samles i en egnet beholder. La vått materiale herde. Vann bør ikke brukes da dette sammen med sement danner en slurry som siden vil strøkne til en fast masse. Mindre mengder tas opp med absorberende materiale.

6.4 Henvisning til andre avsnitt

Se avsnitt 7 for informasjon om sikker håndtering.
Se avsnitt 8 for informasjon om personlig verneutstyr.
Se avsnitt 12 for informasjon om økologi.
Se avsnitt 13 for informasjon om fjerning av avfall.

SIKKERHETSDATABLAD

Adda Ildfast Mørtel

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 15.04.2016

AVSNITT 7: HÅNDBTERING OG LAGRING

7.1 Forsiktighetsregler for sikker håndtering	Håndteres i samsvar med god hygiene og sikkerhetspraksis. Brukerveiledningen skal følges for å oppnå sikker bruk og best mulig resultat.
7.2 Vilkår for sikker lagring, herunder eventuelle uforenligheter	Bør oppbevares stående og i originalemballasje.
7.3 Særlig(e) sluttanvendelse(r)	Ildfast mørtel brukes til imuring av ildsteder, piper, røykrør, og pussing av brannmur.

AVSNITT 8: EKSPONERINGSKONTROLL/PERSONLIG VERNEUTSTYR

8.1 Kontrollparametre

Ingrediens	Einecs nr	CAS nr	8 timer		Korttid		Ref.	Anm.	År
			mg/m ³	ppm	mg/m ³	ppm			
A-kvarts, totalstøv	238-878-4	14808-60-7	0.3				Norsk	K,7,U	2016
A-kvarts, respirabelt støv	238-878-4	14808-60-7	0.1				Norsk	K,7	2016
Sjenerende støv, totalstøv			10				Norsk	21	2016
Sjenerende støv, respirabelt			5				Norsk	18	2016
Kalsium aluminat sement	266-045-5	65997-16-2	10				MSDS		2016

Anmerkning om tiltak- og grenseverdier	Referanse Norsk: Grenseverdier for forurensninger i arbeidsatmosfæren. Hentet fra Forskrift om tiltaks- og grenseverdier. Referanse MSDS: Leverandørens sikkerhetsdatablad. Anmerkning K: Kjemikalier som skal betraktes som kreftfremkallende. Fotnote 7: Støv som inneholder a-kvarts, kristobalitt og/eller tridymitt vurderes ut fra summasjonsformel. Samtidig må verdiene for sjenerende støv overholdes. Fotnote 18: Grenseverdien er fastsatt for respirabel aerosol/støv hvor partikler kan nå helt ut i alveolene. Fotnote 21: Grenseverdien er fastsatt for totalstøv som omfatter alt støv i luften.
---	---

8.2 Eksponeringskontroll

Begrensning av eksponering på arbeidsplassen	Sunn fornuft og sikkerhetsregler skal alltid brukes ved allmenn omgang med kjemikalier. Sørg for at emballasjen er riktig merket for å forebygge uforutsett inntak eller feilaktig bruk. Sørg for god arbeidshygiene. Sørg for bruk av anbefalt verneutstyr og vernetøy. Sørg for tilstrekkelig utsug eller ventilasjon på arbeidsplassen. Unngå kontakt med øyne og hud.
---	---

Åndedrettsvern	Normalt ikke nødvendig, men ved langvarig eksponering bør åndedrettsvern benyttes. P1 filter benyttes kun dersom støvet er ufarlig. Støvfiltre skiftes når det blir tungt å puste gjennom. Åndedrettsutstyr er normalt ikke nødvendig hvor det er tilstrekkelig naturlig ventilasjon eller punktavsug. Åndedrettsvern skal brukes hvis luftforurensningen overstiger administrativ norm. Den europeiske standardiseringskommiteens (CEN) standarder EN136, EN140 og EN405 angir åndedrettsvernsmasker, EN149 og EN143 angir filteranbefalinger.
-----------------------	--

Øyevern	Bruk egnede beskyttelsesbriller eller ansiktsskjerm som beskyttelse mot støv. Øyevern skal være i henhold til standarden EN 166.
----------------	--

Håndvern	Ingen hudbeskyttelse er påkrevd ved normal bruk i overensstemmelse med industriell hygienep praksis. Latex eller vinyl hansker anbefales ved langvarig eksponering.
-----------------	---

Annet hudvern enn håndvern	Ikke nødvendig under normal bruk av produktet.
-----------------------------------	--

Annen informasjon	Det er god industriell hygienep praksis å unngå hudkontakt mest mulig. Unngå bruk av ringer, klokker e. l. som er egnet til å holde på produktet og derved forårsake hudreaksjoner. Beskyttelseskremer kan hjelpe til å beskytte utsatte hudområder, men kan ikke erstatte hansker. Fjern forurensete klær for å unngå hudkontakt. Etter vask av huden påføres fet hudkrem for å erstatte tapt hudfett. Hold god orden.
--------------------------	---

AVSNITT 9: FYSISKE OG KJEMISKE EGENSKAPER

9.1 Opplysninger om grunnleggende fysiske og kjemiske egenskaper

Form	Pulver
Farge	Grå
Lukt	Ingen karakteristisk lukt.
Luktterskel	n/a
pH (kons.)	n/a

SIKKERHETSDATABLAD

Adda Ildfast Mørtel

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 15.04.2016

Smeltepunkt/ frysepunkt	n/a
Startkokepunkt og kokeområde	n/a
Flammepunkt	n/a
Fordampingshastighet	n/a
Antennelighet (fast stoff, gass)	n/a
Øvre/nedre antennelighets- eller eksplosjonsgrense	n/a -
Damptrykk	n/a
Damp tetthet	n/a
Relativ tetthet	1,5 - 1,8 g/cm ³
Løselighet(er)	Blandbar i vann
Fordelingskoeffisient n-oktanol/vann	n/a
Selvantenningsstemperatur	n/a
Nedbrytningstemperatur	n/a
Viskositet	n/a
Eksplosjonsegenskaper	n/a
Oksidasjonsegenskaper	n/a
9.2 Andre opplysninger	n/a

AVSNITT 10: STABILITET OG REAKTIVITET

10.1 <i>Reaktivitet</i>	Reagerer med vann og danner en fast masse.
10.2 <i>Kjemisk stabilitet</i>	Stabil under normale forhold.
10.3 <i>Risiko for farlige reaksjoner</i>	Produktet reagerer med fuktighet og danner en sterkt alkalisk løsning som herder til en fast masse.
10.4 <i>Forhold som skal unngås</i>	Unngå fuktighet.
10.5 <i>Uforenlige materialer</i>	Unngå syrer.
10.6 <i>Farlige nedbrytningsprodukter</i>	n/a

AVSNITT 11: TOKSIKOLOGISKE OPPLYSNINGER

11.1 <i>Opplysninger om toksikologiske virkninger</i> For ingrediens	Kalsium aluminat sement
LD50 oral	>2000 mg/kg (96 timer) (Rotte)
Referanse	OECD Guideline 401 (Acute Oral Toxicity)
LD50 dermal	No observed effect (Rabbit)
Referanse	OECD Guideline 404 (Acute Dermal Irritation / Corrosion)
Akutt giftighet	Svelging er ikke en forventet eksponeringsvei. Gjentatt eller langvarig innånding av partikler kan forårsake luftveissykdommer. Inntak kan forårsake irritasjon i munn, svelg og fordøyelseskanal.
Hudetsing/ hudirritasjon	Sement i tørr tilstand og i enhver fuktig blanding kan føre til hudirritasjon, eksem og etseskader. Omtrent 10% av alle som stadig arbeider med mørtel og betong, og kommer i kontakt med våt sement, får irritasjonseksem. Slik irritasjonseksem kommer oftest etter mange års stadig arbeid med sement. Risikoen for eksem er liten for dem som arbeider med tørr sement.
Alvorlig øyeskade/ øyeirritasjon	Irriterende til sterkt irriterende for øyne. I sjeldne tilfeller kan det ses etseskade. Kan gi mekanisk irritasjon.
Sensibiliserende ved innånding eller hudkontakt	Har man fått irritasjonseksem av våt sement, er det større risiko for at man blir allergisk for løselig seksverdig krom, som finnes som en naturlig bestanddel i sement. Et allergisk eksem er mer alvorlig og langvarig enn et irritasjonseksem. Sementen er dekomatisert, og risikoen for utvikling av allergisk kromseksem er liten.
Skader på arvestoffet i kjønnceller	Ingen av kjemikalene oppført i seksjon 3 er klassifisert som arvestoffskadende (mutagene).
Kreftfremkallende egenskaper	Inneholder kjemikalie(r) som skal betraktes som kreftfremkallende.
Reproduksjonstoksisitet	Ingen av kjemikalene oppført i seksjon 3 er klassifisert som reproduksjonsskadelige.
STOT - enkelteksponering	Basert på tilgjengelig data blir ikke kriteriene for klassifisering møtt.
STOT - gjentatt eksponering	Hyppt innånding av støv over lengre tid øker faren for nedsatt lungefunksjon og utvikling av lungesykdommer.
Aspirasjonsfare	Basert på tilgjengelig data blir ikke kriteriene for klassifisering møtt.

SIKKERHETSDATABLAD

Adda Ildfast Mørtel

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 15.04.2016

Annen informasjon Sannsynlig eksponeringsvei: Hudkontakt. Innånding av støv eller luftpartikler.

AVSNITT 12: ØKOLOGISKE OPPLYSNINGER

12.1 Giftighet	Ingen kjent økotoxikologisk effekt.
12.2 Persistens og nedbrytbarhet	n/a
12.3 Bioakkumuleringsevne	Ingen bioakkumulering er indikert. Det forventes ingen skadelige langtidseffekter på vannorganismer.
12.4 Mobilitet i jord	n/a
12.5 Resultater av PBT- og vPvB-vurdering	Kjemikaliet tilfredsstillende ikke kriteriene for PBT eller vPvB i samsvar med REACH vedlegg XIII. Kjemikaliet inneholder ikke PBT eller vPvB stoffer.
12.6 Andre skadevirkninger	Etter herding representerer produktet ingen toksisitetsrisiko.

AVSNITT 13: SLUTTBEHANDLING

13.1 Avfallsbehandlingsmetoder	
Avfallsgrupper	Ikke spesial avfall hverken i tørr form ell som mørtel/betong. Tørt sementholdigprodukt klassifiseres som farlig avfall. Herd med vann før avhending. EAL: 17 01 01 betong. EAL: 10 13 14 betongavfall og betongslam. EAL: 01 03 08 Annet støv-og pulver avfall. EAL-kode vurderes av sluttbruker, evt. EAL-kode: 16 01 99 avfall som ikke er spesifisert andre steder. Angivelse av EAL-koder er kun veiledende. Sjekk alltid avfallskoden med henblikk på den aktuelle tilstand produktet befinner seg i. De endelige avfallsgrupper og koder må bestemmes av sluttbruker basert på den faktiske bruken av produktet.
Emballasje	EAL: 15 01 01 emballasje av papir og papp/kartong.
Annen informasjon	Produktet får ikke slippes ut i avløp, vassdrag, grunnvann eller i miljøet.

AVSNITT 14: TRANSPORTOPPLYSNINGER

14.1 FN-nummer	n/a
14.2 FN-forsendelsesnavn	
Varenavn	Ikke relevant.
14.3 Transportfareklasse(r)	
Fareseddel	Ikke relevant.
ADR/RID klasse	n/a
14.4 Emballasjegruppe	n/a
14.5 Miljøfarer	n/a
14.6 Særlige forsiktighetsregler ved bruk	n/a
14.7 Bulktransport i henhold til vedlegg II i MARPOL 73/78 og IBC-regelverket	n/a

AVSNITT 15: OPPLYSNINGER OM REGELVERK

15.1 Særlige bestemmelser/særskilt lovgivning om sikkerhet, helse og miljø for stoffet eller stoffblandingen	KOMMISJONSFORORDNING (EU) 2015/1221 av 24. juli 2015 (ATP7). FOR-2012-06-16-622 Forskrift om klassifisering, merking og emballering av stoffer og stoffblandinger (CLP). Europaparlaments og rådsforordning (EF) nr. 1272/2008 av 16. desember 2008 om klassifisering, merking og emballering av stoffer og blandinger, om endring og oppheving av direktiv 67/548/EØF og 1999/45/EF, og om endring av forordning (EF) nr. 1907/2006. KOMMISJONSFORORDNING (EU) 2015/830 av 28. mai 2015 om endring av europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1907/2006 om registrering, vurdering og godkjenning av samt begrensninger for kjemikalier (REACH). Forskrift om tiltaksverdier og grenseverdier for fysiske og kjemiske faktorer i arbeidsmiljøet samt smitterisikogrupper for biologiske faktorer (forskrift om tiltaks- og grenseverdier). ADR/RID Forskrift om landtransport av farlig gods 2015. ECHA (European Chemicals Agency) C&L Inventory database. FOR 2004-06-01 nr 922: Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften).
--	--

SIKKERHETSDATABLAD

Adda Ildfast Mørtel

Fortsettelse fra forrige side

Revisjonsdato: 15.04.2016

	Avfallsforskriften (miljøverndepartementet) - FOR 2004-06-01 nr 930: Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall. Ex-ECB databasen (http://esis.jrc.ec.europa.eu/index.php?PGM=cla).
15.2 Vurdering av kjemikaliesikkerhet	Leverandøren har ikke gjennomført en vurdering av kjemikaliesikkerhet for stoffet eller stoffblandingen.
Annen informasjon	Klassifisering av dette produktet er gitt på grunnlag av de foreliggende opplysninger fra leverandøren.

AVSNITT 16: ANDRE OPPLYSNINGER

Henvisninger til viktig litteratur og spesielle datakilder	Sikkerhetsdatablad fra leverandøren.
Forkortelser i dokumentet	n/a - Ikke relevant eller kjent informasjon. PBT - Persistent, Bioaccumulative and Toxic. vPvB - Very Persistent and very Bioaccumulative (require special attention under REACH). EAL - Den europeiske avfallslisten.
Første gang utgitt	10.11.2009
Utskriftsdato	23.04.2016
Annen informasjon	Revidert og kvalitetssikret av: Sensor Chemcontrol AS Storgata 30 3611 Kongsberg Norge Tlf: 32 77 06 60 E-post: helpdesk@sensor.as .

--- SIKKERHETSDATABLAD i henhold til (EU) direktiv (EC) 1272/2008 og (EU) 2015/830 ---